Šifra kandidata:

Državni izpitni center

M 0 5 2 5 3 1 1 2

JESENSKI ROK

FILOZOFIJA

Izpitna pola 2

Sreda, 31. avgust 2005 / 120 minut

Dovoljeno dodatno gradivo in pripomočki: kandidat prinese s seboj nalivno pero ali kemični svinčnik. Kandidat dobi dva ocenjevalna obrazca in dva konceptna lista.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila. Ne izpuščajte ničesar.
Ne obračajte strani in ne začenjajte reševati nalog, dokler Vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca).

Napišite komentar k **enemu** od filozofskih besedil.

Pišite v izpitno polo z nalivnikom ali kemičnim svinčnikom. **Naloge, pisane z navadnim svinčnikom in nečitljive naloge se točkujejo z nič (0) točkami.**

Preden začnete, besedilo dobro premislite. Za osnutek uporabite konceptna lista. Osnutek se ne upošteva pri ocenjevanju.

Vsak esej je ovrednoten z 22 točkami.

Želimo Vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani, od tega 2 prazni.

© RIC 2005

Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia

PRAZNA STRAN

Obrnite list.

NAVODILA ZA PISANJE KOMENTARJA BESEDILA

V navedenem odlomku filozof obravnava neki filozofski ***problem*** (oziroma problemski sklop). Napišite enovit komentar odlomka v obliki eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. Odlomka ***ne*** obnavljajte, temveč ***razložite***, za kateri problem gre; obravnavajte in razložite filozofovo rešitev problema, jo umestite v širši ***tematski*** in ***pojmovni okvir*** celotne knjige ter poskušajte razviti svoj komentar njegove rešitve. Bodite posebej pozorni na besedilo in pojme, ki so tiskani poudarjeno.

PLATON: DRŽAVA

Če torej široka množica spozna, da ***so naše trditev o filozofih resnične***, ali se bo potem jezila nanje in še nadalje ne bo verovala našim trditvam, da ***je lahko država srečna***, če zanjo načrt pripravijo slikarji, ki se zgledujejo pri božanstvu?
Ne, ne bo se jezila. Toda kako si zamišljaš to načrtovanje?
Najprej ***očistijo državo in človeške duše kakor tablo*** - kar gotovo ni lahko. Kakor veš, se razločujejo od drugih ravno po tem, da se nočejo ukvarjati ne z državo ne s posameznikom, če ju ne prevzamejo čistih ali če ju sami ne očistijo.
Prav je tako.
In nato ***pripravijo osnutek državne ustave***. (VI-13; 223)

ARISTOTEL: NIKOMAHOVA ETIKA

Življenje bogov je v celoti srečno, življenje ljudi pa je srečno le, kolikor vsebuje podobnost z bogovsko dejavnostjo. Od drugih živih bitij pa ***nobeno ni srečno***, ker v ničemer ni deležno razglabljanja. Kakršen obseg zavzema ***razglabljanje***, takšnega zavzema tudi srečnost, in bitja, ki so bolj deležna razglabljanja, imajo tudi večji delež srečnosti, ne po naključju, ampak ravno zaradi razglabljanja; zakaj le-to ima vrednost samo v sebi.
Srečnost lahko potemtakem označimo kot neko razglabljanje.
Vendar so človeku potrebni tudi zunanji darovi sreče, ker je pač človek. (1178 b, 320)

DESCARTES: MEDITACIJE

Čeprav namreč ni nujno, da bi se mi kdaj porodila misel o Bogu, je vendar, kadar koli hočem razmišljati ***o prvem in najvišjem bitju*** in tako rekoč zajeti njegovo ***idejo iz zakladnice mojega duha***, nujno, da mu prisodim vse popolnosti, četudi tisti hip ne naštejem vseh in se ne posvečam vsaki posebej. ***Ta nujnost pa popolnoma zadošča, da pozneje, ko spoznam, da je bivanje popolnost, pravilno sklepam, da biva prvo in najvišje bitje.*** (V-11; 97)

KANT: KRITIKA PRAKTIČNEGA UMA

V presojanju tega, kar je ***dobro ali zlo samo na sebi***, za razliko od tega, kar je mogoče tako poimenovati ***le v odnosu do blagra ali hudega***, so pomembne tele točke. Načelo uma je bodisi že ***samo na sebi mišljeno kot določitveni razlog volje***, ne oziraje se na možne objekte zmožnosti želenja (torej ***le z zakonito formo maksime***), in v tem primeru je to načelo praktični zakon a priori, čisti um pa je predpostavljen kot sam zase praktičen. ***Zakon določa v tem primeru voljo neposredno***, dejanje, ki je v skladu z zakonom, pa je *samo na sebi dobro*, volja, katere maksima vselej ustreza temu zakonu, je *dobra absolutno, z vsakega gledišča* in je *najvišji pogoj vsega dobrega*. (63)

KANT: PROLEGOMENA

Zato sta ***objektivna veljavnost*** in ***nujna splošna veljavnost*** (za vsakogar) zamenljiva pojma. Čeprav ne poznamo ***predmeta po sebi***, rečemo, kadar menimo, da je neka sodba splošno veljavna in s tem nujna, da ima objektivno veljavnost. S to sodbo spoznamo predmet (čeprav nam takšen, kakršen je sam po sebi, sicer ostane neznan) po splošno veljavni in nujni ***povezavi danih zaznav***. In ker je tako z vsemi predmeti čutov, moremo reči, da izkustvene sodbe ne dobivajo svoje veljavnosti od ***neposrednega spoznanja predmeta*** (ker je to nemogoče), temveč samo od pogoja za splošno veljavnost empiričnih sodb, a ta, kakor rečeno, nikoli ne temelji na empiričnih in sploh ne na čutnih pogojih, temveč na ***čistem razumskem pojmu***. (90–91)

NIETZSCHE: H GENEALOGIJI MORALE

Ressentiment imenitnega človeka samega, če se pri njem pojavi, se namreč izpolni in izčrpa v takojšnji reakciji; in zato ne *zastruplja*: po drugi strani pa se v neštetih primerih sploh ne pojavi, v tistih, v katerih je pri ***šibkih in nemočnih neizbežen***. Znamenje močnih, polnih natur, v katerih obstaja presežek plastične, posnemajoče, ozdravitvene moči kot tudi moči pozabljanja, je, da dolgo ne znajo jemati zares svojih sovražnikov, svojih nezgod, svojih *pregreh* … ***Takšen človek se na mah otrese mnoge golazni, ki se v druge zagrebe***; samo tu je še možna ***pristna "ljubezen do svojih sovražnikov",*** pod predpostavko, da je sploh kje možna. Koliko spoštovanja le ima imeniten človek do svojih sovražnikov! (1–10; 229)

TAYLOR: NELAGODNA SODOBNOST

Slikal sem portret kulture pristnosti, kakršnega spodbuja, celo v svojih najbolj »narcističnih« oblikah, ideal pristnosti, ki, pravilno razumljen, ***te oblike obsoja***. Kultura je tista, ki trpi zaradi konstitutivne tenzije. ***To je v nasprotju z običajnim pogledom na bolj samoosredotočene oblike samoizpolnitve kot zgolj produkta samozadovoljujočega egoizma*** ali, v najboljšem primeru, spodbodenega z idealom, ki ni boljši od najmanj občudovanih praks. (63)

AVTOR BESEDILA IN NASLOV DELA

PRAZNA STRAN